Innspill fra Fleksibel utdanning Norge til ekspertutvalget om norskopplæringstilbudet for voksne innvandrere

Fleksibel utdanning Norge (FuN) er det nasjonale kompetansemiljøet for fleksibel utdanning og opplæring. Vi jobber for at god utdanning og opplæring skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av bosted, livssituasjon og individuelle behov. Blant våre medlemmer er aktører som tilbyr norskopplæring til voksne innvandrere, både privat, gjennom NAV, i samarbeid med arbeidsgivere og gjennom offentlige ordninger.

Våre medlemmers erfaring er at norskopplæringen må bli mer fleksibel og bedre tilpasset den enkeltes behov. Vi må prioritere kvalitet, tilpasse norskopplæringen tidlig, og samarbeide bedre på tvers av offentlige, private og ideelle tilbydere. Det er viktig at flere består prøver, men det er viktigere at flere lærer norsk godt nok til å ta det i bruk i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

FuNs innspill oppsummeres på fem punkter:

1. **Bruk mangfoldet av tilbydere for å møte ulike læringsbehov og for å gi deltakerne større valgfrihet.**
2. **Utnytt kapasiteten og kompetansen hos offentlige, private og ideelle tilbydere bedre.**
3. **Styrk dagens godkjenningsordning for norskopplæring.**
4. **Undersøk effekten av regelendringene fra 2025.**
5. **Styrk og utvid Kompetansepluss slik at flere arbeidstakere får tilgang til norskopplæring.**

Vi utdyper hvert punkt nedenfor.

1. Vi må bruke mangfoldet av tilbydere for å møte ulike læringsbehov

Voksne innvandrere er en svært sammensatt gruppe. Noen har høyere utdanning, arbeidserfaring og sterke læringsforutsetninger. Andre har lite skolegang, svake lese- og skriveferdigheter, traumer eller læringsutfordringer som ikke tidligere er identifisert. De har også svært ulike mål og livssituasjoner.

Når deltakere med svært forskjellige forutsetninger samles i samme tilbud, som for eksempel i den offentlige voksenopplæringen, blir det krevende både for deltakerne og lærerne. Læreren skal i praksis møte svært forskjellige behov samtidig, og dette er ressurskrevende.

FuN mener at private og ideelle aktører kan bistå det offentlige med å tilrettelegge for ulike spor, mindre grupper, én-til-én-undervisning, digitale og hybride tilbud og individuelt tilpassede læringsløp. Våre medlemmer følger kvalitetsnormene for fleksibel utdanning og opplæring og har mye erfaring, og pedagogisk kunnskap til å tilrettelegge for slik differensiering. Individuell tilrettelegging, både digitalt og fysisk. Det kan gjøre en stor forskjell for voksne med læringsvansker eller spesifikke læringsbehov.

Eksempel fra NoTe Norwegian Teaching:

En lærer hos NoTe forteller om en deltaker med ADHD som fikk norskopplæring gjennom NAV. Deltakeren var svært motivert, men hadde behov for en annen type undervisning enn det som enkelt lar seg gjennomføre i en stor gruppe. Gjennom digital undervisning kunne læreren tilpasse undervisningen til deltakerens behov.

NoTe har lignende erfaringer med deltakere som har traumer eller andre læringsutfordringer. Mindre grupper eller individuell undervisning gjør det enklere å gi den enkelte riktig støtte.

2. Vi må bruke kapasiteten og kompetansen hos tilbyderne bedre

Kommunal voksenopplæring er en viktig del av norskopplæringstilbudet, men kommunene kan ikke alltid dekke alle behov. Private og ideelle tilbydere kan bidra med mer fleksibel og tilpasset opplæring.

I dag har personer som betaler for norskopplæringen selv, ofte større valgfrihet enn personer som får opplæringen betalt av det offentlige. Kommunene har heller ikke alltid økonomi til å kjøpe andre tilbud, selv når disse passer deltakeren bedre.

FuN mener at kommuner og fylkeskommuner bør få bedre muligheter til å bruke godkjente private og ideelle tilbydere.

Vi foreslår:

- En egen tilretteleggingspott som kommuner kan bruke til å kjøpe tilpasset opplæring, for eksempel individuell undervisning, mindre grupper eller intensivkurs.
- En modell der offentlige midler i større grad følger deltakeren, slik at den enkelte kan velge mellom godkjente kommunale, private og ideelle tilbydere.

Det offentlige må fortsatt ha ansvar for at alle med rett til norskopplæring får et godt tilbud, også personer som trenger mye støtte.

Vi mener også at det må finnes bedre løsninger for personer som fortsatt trenger norskopplæring, men som har brukt opp eller faller utenfor retten til gratis opplæring. Dette gjelder blant annet personer som trenger bedre norsk for å få jobb, beholde jobben eller ta videre utdanning.

Bedre samarbeid krever også bedre systemer. I dag har ikke private tilbydere samme tilgang til offentlige systemer for å registrere undervisning og følge opp deltakere. Det bør derfor utvikles sikre løsninger som gjør det enklere å dele nødvendig informasjon om undervisning, oppmøte og læringsprogresjon, samtidig som personvernet ivaretas.

Bedre samarbeid mellom kommuner, NAV, fylkeskommuner og godkjente tilbydere kan gjøre at flere får riktig hjelp tidligere. Det kan hindre at personer går gjennom lange opplæringsløp uten gode resultater, og senere trenger nye tiltak gjennom NAV.

3. Vi må styrke dagens godkjenningsordning for norskopplæring

Det finnes mange tilbydere av norskopplæring. Digitale løsninger og KI gjør det også enklere å etablere nye tilbud. Derfor er det viktig at deltakerne og de som betaler for opplæringen, kan være trygge på kvaliteten.

I dag finnes det en offentlig godkjenningsordning for private tilbydere av norsk og samfunnskunnskap. Våre medlemmer opplever at denne godkjenningen har fått mindre praktisk betydning etter kravet om gjennomføring av opplæringstimer for permanent oppholdstillatelse ble fjernet.

FuN mener at dagens godkjenningsordning må styrkes, slik at godkjenningen blir et tydelig kvalitetsstempel. Den kan, for eksempel, stille klare krav til lærernes kompetanse, kvaliteten på undervisningen, bruk av fagsystemer, rapportering, individuell oppfølging og dokumentasjon av hva deltakerne lærer. Det må også stilles krav til kvaliteten på digitale og hybride tilbud.

Med strengere krav til godkjente tilbydere bør disse også få mulighet til å gjennomføre norskprøver og rapportere gjennomførte opplæringstimer til NIR. Flere steder å ta prøven kan gjøre det enklere for deltakere som bor langt unna et prøvested eller har behov for større fleksibilitet.

4. Vi må undersøke effekten av regelendringene fra 2025

Fra september 2025 ble kravene for permanent opphold endret. Tidligere var det krav om gjennomført norskopplæring. Nå er det krav om å bestå bestemte prøver.

Våre medlemmer opplever at dette har både redusert og endret etterspørselen etter norskopplæring. For noen er målet først og fremst å bestå norskprøven, ikke nødvendigvis å lære norsk godt nok til å bruke språket i arbeid og hverdagsliv.

FuN mener at konsekvensene av denne endringen må undersøkes. Vi trenger kunnskap om hvordan den påvirker deltakelse i norskopplæring, hva deltakerne faktisk lærer, og om norskopplæringen hjelper dem videre i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

5. Vi må styrke og utvide Kompetansepluss

Arbeidsplassen er en viktig arena for å lære norsk. Våre medlemmer har gode erfaringer med norskopplæring som utvikles sammen med arbeidsgivere, og som tar utgangspunkt i språket arbeidstakerne trenger i jobben.

Behovet for norskopplæring forsvinner ikke når en person kommer i arbeid. Mange trenger bedre norsk for å forstå sikkerhetskrav, kommunisere med kollegaer og kunder, utføre nye arbeidsoppgaver eller bruke utdanningen sin fra hjemlandet.

Kompetansepluss er en viktig støtteordning som gjør det mulig for virksomheter å tilby slik opplæring. Men ordningen har begrensede midler og når ikke alle som trenger den.

FuN mener at Kompetansepluss må styrkes og gjøres tilgjengelig for flere og mer fleksibelt. Dette kan gjøres ved å åpne for asynkron lærerstyrt opplæringsmodell, eller endre kriteriene slik at små og mellomstore bedrifter lettere kan delta. Ordningen bør også kunne brukes av personer med høyere utdanning som trenger bedre norsk for å bruke kompetansen sin i arbeidslivet.

Norskopplæring bør også knyttes tettere til fag- og yrkesopplæring. Mange voksne innvandrere trenger å lære norsk samtidig som de tar fagbrev eller annen utdanning. Bedre språkopplæring underveis kan bidra til at flere fullfører utdanningen og kommer i arbeid.

Et mangfold av deltakere krever et mangfold av tilbud. FuN mener at norskopplæringen må bli mer fleksibel, ha god kvalitet og ta større hensyn til den enkeltes behov.

Vi trenger bedre samarbeid mellom offentlige, private og ideelle tilbydere, større valgfrihet for deltakerne og finansieringsordninger som gjør det mulig å gi riktig opplæring til riktig tid.

Målet må være at flere lærer norsk godt nok til å bruke språket aktivt i utdanning, arbeid og samfunnsliv – ikke bare til å bestå en prøve.

Fleksibel utdanning Norge og våre medlemmer stiller oss gjerne til disposisjon for videre dialog og utdyping av innspillet.